

Asia: VN/25911/2023

Lausuntopyyntö kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistarpeita koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne koskien selvityshenkilön ehdotusta kuluttajariitalautakunnan ja kuluttajaneuvonnan sijoittamisesta samaan organisaatioon:

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistarpeita koskevasta selvityshenkilön raportista.

Yhtenä Asianajajaliiton sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Asianajajaliiton oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Asianajajaliitto pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyä lausuntona Asianajajaliitto esittää seuraavaa.

Lautakunnan merkityksestä

Oikeudenkäyntikustannusten kasvun johdosta Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että käytettävissä olisi myös muu edullinen, nopea ja tahokas riidanratkaisumenetelmä kuin asian käsittely oikeudessa. Kuluttajariitalautakunta on perustettu tässä tarkoituksessa. Lautakunnan vuosia kestäneet ruuhkat käsittelyssä ovat kuitenkin merkittävästi heikentäneet lautakunnan alkuperäisen tarkoituksen toteutumista. Kulloinkin kysymyksessä oleva riita voi 1–2 vuoden odotusaikana laajentua ja pahentua olennaisesti lähtötilanteesta. Pitkä käsittelyn odotusaika voi pahentaa tilanteen sellaiseksi, että sovinnollinen ratkaisuun ei enää ole todellista mahdollisuutta. Kuluttajariitalautakunnan ratkaisujen käsittelyaikaa tulisi siten saada olennaisesti lyhennettyä.

Lausuntonne kuluttajariitalautakunnan menettelytapoja koskevista ehdotuksista:

Lautakunnan työtavoista

Asianajajaliitto katsoo, että lautakunnan nauttimaa arvostusta voisi lisätä asioiden nykyistä paremmalla aikataulutuksella. Vireille tulleista asioista tulee luonnollisesti pyytää lausunto, mutta lausuman antamiselle annettujen lyhyiden määräaikojen tulisi olla perusteltuja. Jos lausuma pitää antaa esimerkiksi kolmessaviikossa niin kiire tuntuu epätarkoituksenmukaiselta kun asiassa ei välttämättä tapahdu mitään seuraavan vuoden aikana.

Lausuntonne kuluttajariitalautakunnan toimialueen supistamista koskevista ehdotuksista:

Lautakunnan toiminnan rajaamisesta

Asianajajaliitto katsoo, että lautakunnan ratkaisulla on varmasti niin elinkeinoelämää kuin kuluttajien käyttäytymistä ohjaava vaikutus. Tämä ohjaava vaikutus ja sen merkitys kuitenkin menettää paljon merkitystään, mikäli ratkaisuja joudutaan odottamaan 1–2 vuotta. Ratkaisut vaikuttaisivat kuluttajakaupan toimintatapoihin aktiivisesti jos lautakunnan ratkaisujen antoaika olisi laskettavissa yksinumeroisella luvulla. Lisäksi Asianajajaliitto katsoo, että mikäli lautakunnan toimintaa rajataan, toimialueen ulkopuolelle jäävien asioiden osalta on tehtävä oma valmistelu niiden asioiden jatkotoimista.

Lausuntonne ratkaisujen noudattamista koskevista ehdotuksista:

-

Muu lausuntonne koskien kuluttajariitalautakunnan toiminnan kehittämistä:

Uusien lautakuntien perustaminen

Asianajajaliitto toteaa, että uuden lautakunnan perustaminen yksittäiselle kuluttajariitalautakunnan toimintaan nyt kuuluvalle osa-alueelle voisi merkittävästi edistää kuluttajariitalautakunnan ruuhkien purkamista. Ratkaisuvaihtoehto voi kuitenkin tarkoituksenmukaisuudestaan huolimatta olla hankalaa toteuttaa nykyisessä yhteiskunnallisessa taloustilanteessa, jossa valtiolla on paineita vähentää kaikkia kustannuksia ja yritysmaailma tuskin on valmis ottamaan lautakunnan toiminnan kustannuksia maksaakseen. Yksityisrahoituksella toimivan lautakunnan puolueettomuuden varmistaminen olisi myös haasteellista.

Lautakunnan päätösten luonteesta

Yhteiskunnan moninaistumisen myötä myös kaupankäyntiin liittyvät riidat ovat aiempaa moninaisempia. Riitoihin liittyvää aineistoa voi olla paperimuodossa, sähköpostina, sähköpostin liitteenä, erilaisissa pilvipalveluissa, tekstiviestinä tai lukuisilla viestintäalustoilla. Lisäksi asioissa on edelleen käyty perinteisiä keskusteluita kasvotusten ja puhelimesta. Asianajajaliitto toteaa, että päätösten muuttaminen osapuolia sitovaksi edellyttäisi käsittelyn toimintatapojen olennaista muuttamista, esimerkiksi todistelun osalta, asian osapuolten oikeusturvan varmentamiseksi. Lautakunnan päätöksiä voisi päätösten sitovuuden sijasta muuttaa esimerkiksi sellaisiksi, että niitä voisi tarvittaessa hyödyntää myös asian käsittelyn jatkuessa käräjäoikeudessa.

Asioiden vireilletuloa koskevista vaatimuksista

Asioiden käsittelyä voisi myös nopeuttaa se, että käsiteltäväksi tulevat asiat olisivat riittävästi yksilöityjä ennen lausuman pyytämistä. Yleisluonteiset väitteet tai lausumat eivät kerro mihin pitäisi vastata ja missä laajuudessa vastaus tulisi antaa. Tämä on Asianajajaliiton näkemyksen mukaan omiaan aiheuttamaan asian käsittelyssä turhaa työtä ja kustannuksia kaikille. Riittävä yksilöintivelvoite voisi myös johtaa siihen, että jokin osa lausumapyynnön lautakunnalle lähettämistä suunnittelevista huomaa, että pyynnön tekemiselle ei oikeasti ole aihetta.

Lopuksi

Asianajajaliitto toteaa, että asioiden käsittelyaikoja kuluttajariitalautakunnassa tulee nykytilanteeseen verrattuna olennaisesti nopeuttaa, jotta lautakuntakäsittely parantaisi kuluttajansuojaa. Kaikki käsittelyviiveeseen liittyvät kustannukset yrityksille tulevat lopulta yritysten asiakkaiden eli kuluttajien maksettavaksi.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto